

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat heti közlönye,

MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON

<i>Előfizetési díjak :</i>		A társulat minden rendű tagjai	A lap szellemi részét illető cikkek a szer-
Egész évre	— — — — 4 frt	a lapot tagdíjaikért kapják.	kesztőségnek, az előfizetési pénzek a pénz-
Félévre	— — — — 2 "	—	tárnoki — az esetleges reklamációk pedig a
Negyedévre	— — — — 1 "	Kéziratokat nem adunk vissza.	kiadóhivatainak küldendők.

Ünnepek után.

Egész sereg nemzeti ünnepsődült össze az utolsó három esztendőre. — 1896 az 1000 esztendő számos, változatban nyilatkozó ünnepeit hozta. — 1897-ben a magyar az európai politikában elért sikereit ünnepelte. — 1898-ban pedig az újjászületés félszázados emlékein mereng.

A 90-es évtized különben sok ily emelkedett hangulatú napot hozott, melyek között a koronázás negyedszázados évfordulója a legkiemelkedőbb.

Mikor olvassuk az ünnepi szónokok beszédeit, rendeseu ott van, de legtöbbször a forma kedvéért s a jó nevelés, a jó szokás, a tapintat okából is ez a kifejezés: az isteni Gondviselés megtartotta ezt a nemzetet, v. így váriál: a magyarok Istene nem hagyott el, annyi baj között megvédett stb. Éu legalább igen sokszor hallottam ezeket s azt is láttam, sőt tapasztaltam, hogy valamely kicsinyes érdeknek virágos kerethez öltöztetett dícsőítése hamarabb kipirosította az areokat, mint az isteni Gondviselés v. a magyarok Istene. — Sokszor erőlködtem magam is, hogy eme különben felséges gondolatnak oly tartalmat adjak, a mely megindít, de a legritkábban sikerült. Okait e tüneménynek ne kutassuk legalább most. — Ez vagy mértékben a filozofus dolga, ha nem tekintünk más szempontból. — Emelkedjünk egy kissé általános felfogáshoz.

Sokan elítélik a sok ünnepséget s azt mondják, hogy haszontalan, sőt káros. — E felfogással nem értek egyet. — Itt és ebben látom éu igazán és tisztán nyilatkozni az isteni Gondviselés működését és a magyarok Istenének atyai gondoskodását. És hogyan? mikép? Semmi közöm a hitetlenekhez. Didon pld. az egész keresztény világ számára irt valóban világgraszoló művében, de még a Messiás szavai között és tetteiben is igen-igen sokat talált olyat, a melynél különösen megjegyzi, hogy a hitetlenek

előtt értelmetlen, érthetetlen és jelentőség nélkül valók.

De sőt maga az Üdvözítő is a minimumot foglalkozott a farizeusokkal, tudván, hogy ok nélkül tértítgeti őket. — Hát mi por és semmik minek erőlködnék ilyen lehetetlenségek miatt. — Tehát beszéljünk azokkal, a kik hisznek.

Hogy is áll ma magyar hazánk dolga? Röviden szólva: a legnagyobb méretű szélsőségek uralkodnak nemzetünk életében. — Azon állam, a melyhez jó v. balsorsunk hozzáfűzött, mindent elkövet, hogy a nemzet anyagi erejét minél inkább saját hasznára aknázza ki. — Évekig küzködik ellentünk, hogy mindenféle gazdasági kedvezményeket csikarhasson ki tőlünk.

Európát, mint egy nagy villamos bakteriat valami különös eszme a legnagyobb feszültségben tartja, ugyanúgyra, hogy mindenkinek katonának kell lenni, a mi kettős veszedelem. — Először is rengeteg munkaerő van megkötve a hadseregben s másodsor a működő munkások egész serege kell ennek a produktive tetlen tömegnek fentartásáért dolgozzék.

A gazdasági erők ily ferde felhasználása ólom-sullal nehezedik a nép vállaira, mely ezt megunva, melynek súlyától elkinozva, feldühödve ront neki a társadalmi rendnek, az államszervezetnek s azt elrombolással fenyegeti. — Táplálva a külföld veszélyes áramlatai részéről, könnyítve a közerkölesök és vállás megrontása által valóban veszedelmes erőként nyomul előre, melyet megfékezni és rendben tartani, valamint megjavítani lesz az igazi és emberi erőt felülmúló feladat.

Ezek mellett a nemzetiségek pillanatig sem alusznak, velök birközni állandóan kell, külső és belső erőink nagy részét a velök való áldatlan küzdelem emészti fel.

S mindezt betetűzi az eszmeszegénység az egész

társadalom fölött. Hogy minő eszmenélkül való egész-társadalmunk, mutatja azon körülmény, hogy a pártok egész serege keletkezett s nincs valamiféle kapcsolás, mely egyesíteni tudná, ellenkezőleg folyton darabolódnak.

Pedig nemzetek nem élhetnek, ha nincs köztudat, ha nincs bennük együttlérzés, nincs valamely cél; épúgy mint a növényi v. állati test, mihelyt a vegyes fizikai erők sokaságának hatalma alá kerül s nincs az ösztön egy célra vezető életerő, lélek, szétbomlik, mert mindenik alárendelt erő a maga külön céljára kezd működni.

Nézzünk csak a történelemben. Igen jellemző a Mátyás király kora. A fény, pompa, a jólét korszaka volt ez, mely halomra gyűjtötte a sok anyagi és szellemi kincsét, épúgy mint napjainkban történik. De Mátyás oly magas célokra élt, hogy környezete nem érthette meg s így halála után a nemzeti lélek helyét az önérdék, a kicsinyes torzsalkodás foglalta el, épúgy mint napjainkban történik. — 35 év a nagy király halála után elegendő volt, hogy egy vérfagyasztó paraszt lázadás a maga rémképeivel és a szerencsétlen Mohács tönkretegyék a nemzet nagyságát. — Ha lett volna köztudat, közlélek, ha a Mátyás által hatalmassá tett oligarchák egymást megértik, soha sem jöttek volna eme szomorú és következményekben is oly vészes napok.

A mai kor nem kevesebb veszedelem magvát rejtegeti, sőt ha a fennebb érintett sok belső bajra nézünk és számolunk a felécsüdés korának rövidségével, mely megállapodást nem nyújthatott, be kell lássuk, hogy a veszedelem, a mely szélsőségekben kalandozásunk között fenyeget, csak úgy maradhat el, ha van a nemzetben együttérzés, egységes gondolat. De mi adná ezt? honnan vennők ezt akkor, mikor az egész Europa a sülyedés és korrupció sulya alatt nyög?

Itt figyelmeztetem a hívő olvasót ama nemzetünk életét átölelő felsőbb tervre, melynek oly kedvező részletei esnek össze korunkkal. — A nemzetek, népek, országok sorsát intéző isteni Gondviselés most valóban mutatja, hogy a magyarok Istene is. — Egész seregét halmozta össze a nagy eseményeknek, v. azok emlékeztetésének, hogy a nemzet közérzüllete, eme hatalmas erő működhessen.

A katolikus egyház története sokat tudna beszélni az ünnepek hatalmáról, melyek képesek az embert az anyagság mocsarából kiemelni, a hétköznapiság helyett felsőbb, Istenhez közelítő életre terelni. — S általában a nagy nemzetek abból nyertek

legtöbb erőt, hogy az emberekben azt a részt, a mi az anyagtól különbözik, jól választott ünnepekkel élesztették, működtették. A zsidók a hét és hétszer hét esztendő, a görögök az olimpiádokat, a rómaiak az ő sz. napjaikat mindig nagy lelkesedéssel ülték meg. — Nekünk ilyen kijelölt nemzeti ünnepeink nincsenek s gondviselésükre kell tekintetünk, hogy most, mikor oly sok a veszedelem, a magyarok Istene egyre halmozza a közérzést és közemelkedettséget teremtő ünnepeket. — A ki akar lásson benne véletlent, én felsőbb akarat tervszerűségét sejtem.

Kóródy Miklós.

Az ifjúság testi neveléséről.

(Pályanyertes értekezés.)

(Folytatás.)

II.

A test edzése.

Ha hazánk hegyi, avagy alföldi lakóit megtekintjük, a föld népe közt erős, edzett, egészségtől duzzadó alakokat látunk.

A hajadon fővel, mezitláb, egy szál ingben az útea porában játszó gyermek derült, piros-pozsgás arcát vigyorogva veti fel az idegenre; egész lényéből az egészség, a testi jólét, a vidámság sugárzik ki. Telik mulik az idő, a kócos gyermek már nincs mezitláb, hanem cipőben, v. eszimbán; már nem ül hajadon fővel a forró napon, hanem kalapja van; már nem egy szál ing libeg rajta, hanem egész rend ruha simul hozzá — de már nem is játszik az útea porában, hanem nagy komolyan ott ül az iskola padjaiban; de aca rózsáit is biába keresed, elbervadtak; vidámság sincs arcán, hanem bizonyos szomorú komolyság, szemének tüze is elhervadt, csak néha-néha lobban fel benne egy-egy véteget láng. A gondtalan, boldog gyermek elmúlt, a betű tanulásával megkezdődött az élet. . . . Bizon, bizon nem költői képzelem szülötte e rövidke rajz. Mi láttuk, tudjuk, érezzük igazságát. Ha tanuló ifjúságunk nagy tömegén szemlét tartunk megdöbbenve látjuk a sápadt, szintelen arcú, a lomha, esetlen testtartású, az elterdült gerincű, a közellátó gyermekeket. Nincs miért szépiténünk a dolgot, az Istennek egy-egy remekét a kultúra rendítette el. A kultúra kivánja meg a korán kezdődő és hosszan tartó iskolázást. A gyermek nem élhet gyermekkort, öreg kezd lenni időnap előtt. — Az iskola aztántömi-tömi az agyvelőt, de az „étvágy elvészés a társadalom telve van sápadt arcú gyomorhajósokkal.“¹⁾ Ugyan! Mire való ez a pessimista siránkozás? Hát nem fordít az iskola elég gondot a tanulók testi épségére és fejlesztésére? Hát nincs tudományos rendszerű tornánk, mely a test legutolsó izmának foglalkoztatására is kitalált valamit? Az igaz, tornánk van; de viszont az is igaz mind, a miket fennebb megrajzoltunk. Eonél fogva valahol okvetlenül baj van, s hogy ez a baj nagyrészt iskolai rendszerünkben rejlik, az is bizonyos. Igen sok elméletet a tanítunk

1.) Smiles S. Élet és Munka. 292. 1.

a test mivelését pedig hibás alapokra fektetve helytelen irányban végezzük. Röviden és nyíltan szólva, a *mai tornarendszer nem megfelelő, rossz*. A németől vettük, adjuk vissza a németnek. A német temperamentumnak talán megfelelő, de a magyarnak nem. — Régi hibánk, hogy iskolai dolgokban tanácsért és bölcseségért rendszerint a szomszédba megyünk. Így tettük egész tanrendszerünkkel s így a tornával is, a mi talán nagyobb hiba, mint az első. Mikor erről elmélkedem, mindig eszembe jut, hogy legalább ebben az egyben miért nem mentünk vissza a régi görögökhöz. Folyton hivatkozunk rájuk, mint páratlan kultur népre, melytől sok mindenfélét lehet tanulni s mégis egy dologért, a melynek gyakorlati hasznát is vehettük volna, a *testi nevelés alapelvétől*, nem mentünk hozzájuk. Nekünk nem kellett a természetes, hanem a mesterséges.

A görög szobrokon ma is bámulják a test arányosságát, a csodálatosan kifejlett izomzatot, szóval a test harmonikus szépségét. Pedig a görög fiúk sohasem kinozták magukat korlátokon, nyújtókon, rézsutos létrákon s a német torna egyébként fura eszközein. A görögök a *pentatlonban* erővel az ügyességet és kellemet párosították s a legegyszerűbb és a legtermészetesebb módot követték arra nézve, hogy a férfiu egész természetét neveljék és kifejtsék; ők a *testi nevelést tekintették az erkölcsi és értelmi nevelés alapjának*. Megvagyunk győződve, hogy ez oly helyes alapelv, mely előtt korunkban is feltétlenül meg kell bódolni.

Feladatunk tehát először az lesz, hogy megvizsgáljuk, vajjon a mai tornarendszerben vannak-e olyan motívumok, melyek az erkölcsi és értelmi nevelést elősegítik, vajjon a test erősödését előmozdítják-e? Másodsor, ha eme tekintetekben kielégítő választ nem kapnánk, hogy lehetne a kellő eredményt biztosítani.

A testgyakorlással legalább is ezek volna az elerendők: 1. alak szépség, 2. biztos és kellemes mozgás a járásban 3., kitartás minden téren 4., éleslátás, 5., ta'állékonyág. 6. éber ítélőképesség, 7. akaratedzés.*)

Ha már most a mai tornarendszert vizsgáljuk, azt találjuk, hogy a felhozottak közül alig fejleszt valamelyiket. A német torna olyan, mint nehéz fegyverzet: nyomasztó, alkalmatlan, kecsesség nélkül való. Nyomasztó, mert lelki amóciókra alig ad alkalmat; alkalmatlan, mert sok eszközzel dolgozik; kecsesség nélkül való, mert nélkülözi a természetességet. Szerkezete lomha szünetlen s így nem az ifju vérmérsékletéhez való. Visszaidezem lelkebe azokat a tornaórákat, melyekben tanuló pályám alatt részem volt; emlékszem, hogy az u. n. *szabadgyakorlatoknál* is, de még inkább a *szertornázásnál* bizonyos nyomott kedélyhangulat vett rajtunk erőt, működöttünk, mint a gép, de a lelkünk, ha szabad e kifejezéssel éltem, O-fokon állott.

Egyk-másik u. n. kitudó tornász vakmerő mutatványokat csinált, a gyeugébbek próbálták utánozni s ha nem sikerült, szontyolodva állottak félre s elment kedvük az előirt egyszerűbb gyakorlatok végrehajtásától is. Volt pillanat, midőn nyomasztó csend uralgott, vagy csupán bágyadt beszélgetés hallzott a teremben. Mindenik csoport kimerült, vagy a gyakorlattól, vagy még inkább az unalomtól. E mellett a rendszer mellett ugyanis a fiúk nagy része unatkozni szokott, a mi illuzóriussá teszi még az eshetőleges eredményt is.

— Egyszerre csak felhangzott a megváltó vezényszó: Vigyázz! Szereket helyre! Szabad tornázás! — Nagyot lélekzettünk, a szabadság felvillanyozott. Nem volt többé csend, hanem éles zsvaj, pajkos nevetés hangzott minden szegletben. Ettől kezdve nem volt fáradt senki, a vér kezdett működni, a gép eltiüt s helyett adott az embernek.

Ime! úgy irtam le egy tornaórát, mint a hogy ifju koromban lelkembe bevésződött; az ifjúkori benyomások pedig tudvalevőleg közvetlenek, hüek, tehát igazak.

Meggyőződésünk szerint a mai *iskolai torna* lélek nélküli mekánikai munka a szó szoros értelmében s így mint *igazi munka*, mely tudatos erőtesztést kíván, épen nem alkalmas arra, hogy a szellemi munkában amúgy is kimerült tanuló szórakoztassa, spontán módon üditő és termékenyítő lelki indulatokat keltsen fel benne E szerint a testből és lélekből álló ember harmonikus nevelésére holt eszköz. Hiszen maga, a tudományos rendszerü német torna megalapítója, *Guts — Muths* (1758—1839.) is 1817-ben megjelent rendszeres művében a tornát főleg *hadí és nem nevelési szempontból* tárgyalja. *Jäger Ottó*, a másik apostol szerint is a torna a harc-képesség nevelésére való, de azért itt is fődolgozok: a *futás, ugrás, bírközés, dobás, kuszás*, tehát részben a görög pentatlonnak megfelelő gyakorlatok s nem a szertornázás.

Az sem utolsó támogató adat a torna meg nem felelő volta ellen, hogy a németeknél is, kiknél pedig született, csak 1844-től lett általánossá egy császári rendelet erejénél fogva s hogy már alig fél század múlva a pedagógusok tekintélyes része, támogatva az orvosoktól, harcot kezdett ellene.

Összegeztük itt *Felméri nyomán**) azokat a legjelentősebb okokat, melyek a torna ellen felhozhatók.

1. Hiányzik belőle a *nemzeti elem*, tehát épen a velő. Ez ellen nem lehet azt felhozni, hogy hiszen a test, mint ilyen nemzetközi, mert már mint említettük a testi nevelés erkölcsi motívumok nélkül fabatkát sem ér.

2. Rossz a *szerkezete*, mert darabonként, hozzátapadás útján lett s nem a test beható ismerete alapján nőtt szerves egészszé. Épen ezért hozzátelhetjük azt is, hogy mai tornarendszerünk érdekében minden gyermek báta mögé egy orvost kellene állítani, a ki alapos vizsgálat után meghatározná, hogy melyik gyermeknek mily gyakorlat végrehvitelét engedni meg szervezete veszedelem nélkül. A tornatanítóktól pedig ez idő szerint nem kívánnak olyan fokü embertani ismeretet, mely legalább átlagos megnyugvást nyújthatna arra, hogy a gyermeknek fejlődésben levő szervezetét megóvja a veszedelemtől. Még akkor sem következik ez be, ha majd a jövőben a tornatanító képzést a mainál szélesebb alapokra fektetik, mert elemi iskoláknál bizonyára akkor sem alkalmaznak külön tornatanítókat.

3. Javára hozzák fel a tornának, hogy *levegőszomjúsígot* fejt ki. Ez igaz, de ha rá gondolunk téli is esős időben a poros teremben való tornázásra: akkor ez a javára irt tétel is elvész.

4. Minthogy a tornánál mindig egy *mozgás v. mozgáscsoport* jön létre, de leleményességéről soha sincs szó benne, az ifju nem lelkesedik érte, mert képzeletét nem foglalkoztatja s nem tölti meg szívét érzelmekekkel, mint pl. a játék. Így aztán a torna nem szórakozás, üditő foglalkozás, hanem unalmas és terhelő lecke.

2.) V. ö Kelen I. dr. A testgyakorl. könyve.

*) V. ö A neveléstud. könyve 219 kk. 1.

5. Miat fennebb is említettük a torna nagyon egyoldalú, mert csak a testrészekhez szól, de a lélekhez pozitíve nem, csak negatíve, a mennyiben lehangoltságot teremt.

6. A testet sem fejleszti együttesen és arányosan, mert főleg a kar- és mellizmokat erősíti a többiek rovására. Áll ez különösen a korlátnál, nyújtónál, rézsütös létránál, de ide vehetjük a gyűrű- és lengőhintát is. Ezek az eszközök az edzés mellett eltolmítják az idegek érzékenységét, a mi nem lehet a testgyakorlás célja. Ezért különösen a *nyújtó* és *korlát* használhatósága felett sok vita folyt a németeknél is. Pedig ezek a szerek a vérkeringést nem hogy szabályoznák, de épen zavarják. A felső testet az alsónak a rovására fejlesztik, a mi télszegség okoz a test növekedésében, a mozgásban és testtartásban. Innen van, hogy a korlát és nyújtón kiváló tornászok izmosak ugyan, de rendszeren esetlenek, nehézkesekek és szellemileg lusták. A kellőleg nem fejlesztett és nem gyakorolt lábizmok szinte szégyenkeznek a kar duzzadó izmaival szemben.

Ezek után már most az a kérdés merül fel, hogy a felhozott okok alapján a mai tornarendszert egészen elveszítik-e? Nem. A használható részeket meg kell tartani. Így az u. n. *szabadgyakorlatokból* azokat, melyek a testrészek elemi mozgásainak gyakorlásával hajlékonyságot, könnyedséget szereznek, melyek a poutos, egybevágó, ritmikus kivitelre szoktatnak, mert az ilyen gyakorlatokban érzik a növekedést, hogy nemesak különböző egyedek, hanem mint egy *egésznek* részei az *összgyakorlat* helyességéért lelkiismeretes figyelemmel kell közreműködniük. Ez előmozdítja a *figyelmezést* is, mely a testi nevelésnek szintén egyik kiváló feladata. Az ilyen szabadgyakorlatoknál aztán természetesen alkalmazni lehet, sőt kell is a *szülőket*, *fa-* és *vasbotokat*, *buzogányokat*.

Meg kell tartani a legszükségesebbeket a *katonai* v. *rendgyakorlatokból*. Ezek által biztos fellépést, szabályos és esinos járást sajátítanak el s tömeges együttléti, kivonulás alkalmával rendez szoknak, melynek szépsége főleg akkor tűnik fel, midőn a tanuló kettes v. négyes sorokban nyilvános helyeken, közönség előtt jelennek meg. A testnek egyenes, de nem feszes tartása, a főnek szabad, könnyed és vidám forgatása, (általában az izléstelen katonai merevség kertiendő) az egyöntetű járás, a rendekbe való poutos szakadozás — mind oly dolgok, melyek a nézőkre kellemes benyomást gyakorolnak.

A *tornaszerek* közül a távol- és magasugráshoz való, a bak, a kuszórudak megtartandók. Mindezek a gyakorlatok azonban inkább a felső osztályosoknak tartandók fenn.

A torna helyet a *játékokra* kell fektetni a főszínt. Felreértések kikerülése végett eleve megjegyezzük, hogy a játékok közé sorozzuk mindazon műveleteket, melyek a német toróban nincsenek, de a testi épség igazi fejlesztésére valók, tehát a sport és atletika legtöbb fajtát is.

A játékok első és legfőbb előnye a tornával szemben, hogy nagyrészt a szabad levegőhöz van kötve, meg lévén a téli és nyári időszaknak is a magához valója. Láttuk továbbá, hogy a sport az ifjúságra nézve valóságos munka, kényszerítő lecke; a játékban ellenben az ifjú sohasem érzi a kényszert, mert a játék valóságos életüztető elannyira, hogy az ifjakat sokszor épen korlátozni kell benne.

Mig a torna fásultságot, unalmat okoz: addig a játék rendszeren derült kedélyhangulatot hoz létre.

Már pedig a kedélyhangulattól mint az *akarattal*, *érzésnek* és *gondolkodásnak összeforrt egészétől* függ az élet mily volta. Ennélfogva szent kötelességünk arra törekedni, hogy a gyermek kedélye olyanná alakuljon, a milyen a testi egészség fenntartására és az élet helyes folytatására a legelőnyösebb. A gyermekkorban pedig még kevés van a szellemi táplálékok közt olyan (mint hogy a gyermek a tanulást még több-kevésbé robotnak tekint) mely derült, vidám kedélyhangulatot idézne elő, ellenben a játék ezt mindig teszi, miért is a gyermeknevelés legelső és legfontosabb kelleke a *játékokon alapuló helyes testedzés*: az izomerő és érzékek rendszeres fejlesztése és erősítése. A játékoknál annyi lelki emóció támad fel, hogy a test mellett a belső jellem is bathatósan nevelődik.

Így a játékban fejlődik első sorban a *türelem*, mely minden ifjában kicsiny mértékben szokott meglenni. Majd minden gyermek született *egoista*, miként Felméri mondja. A játékban önző természetét levetkőzi s megszokja az *engedelmességet*, a *szolgálatkészséget* s azt, hogy magát az egésznek, a köznek alárendelje; megtanulja, hogy nem ő a világ közép-pontja, s hogy egyesült erővel és egyetértéssel többre lehet menni, mint különben. Hozzászokik a *postossághoz*, mert a játéknál minden résztvevő ellenőrzi a másikat.

Fejlődik benne a *kollegiális együttérzés*, a megférhetőség. Növekedik benne az önérték, az önbizalom, a bátorság, a hidegvérűség, a gyors elhatározó képesség, az *ítélőképesség*, melylyel az esélyeket pillanat szerint mérlegelni tudja.

Mindezek a lelki tulajdonságok a játék közben észrevétel nélkül spontán módon lépnek fel és fejlődnek anélkül, hogy a résztvevők egyik-másiknak terhet éreznék. Mikor találjuk meg mindezt a toróban? Említsük-e azt is, hogy a játékban a legnagyobb mértékben érvényesülhet a nemzeti szellem is? Nézzük csak az angolokat. Ezek a világ bármelyik tájára jussanak, mindjárt játéktér után néznek s távoli hazájukra gondolva vigan játszáskor nemzeti játékaikat: a *cricket*-et, a *footballt* stb. (V. ö. Felméri: Az iskolázás jelene Angolországban.) Miért ne tehetnők mi is, hogy fiainkkal folytassuk az iskolában is azokat a játékokat, melyeket apáik is játszottak s melyekbe maguk is belekóstoltak, mielőtt befűkösztra kerültek. — Számtalan nemzeti népies játékunk van, melyeknek kellő méltatását szűk terem miatt nem nyújthatom s megelégszem, ha a *labdajátékokról*, mely a legtöbb képzőerőt rejti magába, szólhatok röviden.

A labdázást a játékok királyának nevezhetjük nemcsak azért, mert minden korhoz és mindkét nemhez alkalmazható, hanem főleg azért, mert benne *mindaz összeponosul*, *miket fennebb a játékokról elmondottunk*. A kártyáról szokták mondani, hogy játszása közben felismerhető a játszók jelleme. Ezt talán még több joggal el lehet mondani a labdázásról. E játék közben valósággal megnyílik az ember szíve, lelke, kimutatja, hogyan érez, hogyan gondolkozik. A vele összekötött legkülönbözőbb mozgások: futás, ugrás, hajlás labdatűtés következtében a szervezetre a legjótékonyabb hatással van. A véredények, a gyomor és emésztés szervei sok jót köszönhetnek a labdázásnak.

Nem csoda, ha ennyi jó tulajdonságáért nemcsak az ókori népeknek, de a modern népeknek is a legkedvencebb játéka volt és marad. Mi csak bánulhatunk azon, hogy ennek ellenére iskolánkban olyan csekély figyelembe részesi-

tették. Óhajtanók, hogy a mult hibáit hozzuk helyre, s a labdázást helyezzük iskoláinkban az öt megillető polera. A magyar népek annyi kedves labdajátéka van, hogy a gazdag anyagból csak választani kell. Mindenki s minden társaság megtalálhatja a neki valót. Vannak *magános* és *társas labdajátékok*, mely utóbbiak ismét *ütőbottal*, vagy anélkül végezhetők. Mi csak a véleményünk szerint a legalkalmasabbakra és leghasználhatóbbakra hívjuk fel a figyelmet a nélkül azonban, hogy az egyes játékok ismertetésére kitérünk. Az ügy iránt érdeklődőket utaljuk *Porzsolt Lajos* „A magyar labdajátékok könyve” c. derék művére, melyben igen részletesen 110 Magyarországon használt labdajáték van ismertetve.

Részünkről különösen ajánljuk a következő játékokat: 1., *Hívósdí* (voco v. domino), melyben sok játszó vehet részt s igen alkalmas *iskola* a bonyolultabb játékokhoz, mert bevezet a dobás, célozás, futás, labdakerülés módjaiba. 2. *Nagy duplex* v. *öreg fali róta* szintén nagyobb számú játékosnak való s rendkívül élesíti a figyelmet, s a mellett mulatságos. 3. *Kis duplex* (kisebb beatállós) 4., *Hármas duplex* (trity, kutyaszorító v. körbenállós), melyet, mint neve is mutatja csak hárman játszhatnak, de felvettük a sorozatba azért, mert sokszor egy pár gyermek egy vagy más okból kiszorul az általános társasjátékból s ilyenkor ezek félreállítás helyett ezzel mulathatják magukat. 5., *Lovas körjáték*. Egyike a legérdekesebb és legmulatságosabb játékoknak, mely az által, hogy a társaság két része felváltva majd „lovag” majd „ló”, egy részről nagy ügyességet és figyelmet, másrészlről erő kifejtést, nyugalmat és türelmet kíván. 6., *Kerek róta* (várba álló v. bennforgó) nagyon ismert és kedvelt játék. 7., *Rejtő róta* (sapka róta v. susogós) mulatságossága mellett a türelem próbaköve. 8. *Távol dobás* (pécézés v. bombázás) a kar és mellizomok erősítője, de más mozgásokkal is össze lépve köve nem marad egyoldalú. 9. *Felütő*. 10. *Paczka* (visszaverős lyuk cserével.) Ezt négyen játszik s u. a. okból ajánljuk mint a 4. számot. 11., *Négyes kőtya*, előbbinek változata. 12., *Nyolczas kőtya* mint az előbbi csak a játszószáma, ha szükség 30-ig is felemelkedhetik. A szükséges lyukak száma mindig a játszószámanak felével egyenlő. A kőtyajátékok (10. 11. 12.) természeté magával hozza, hogy a játékosoknak az ütésnél a balkéz használatát is meg kell szokniuk. 13. *Kőpjázás*; ha labda helyett kemény fából esztergályozott golyó használnak; nagyon erősítő. 14. *Csülkőzés*, minthogy az ütőt is kidobandó, nagy elővigyázattal játszandó. 15. *Kanászról* azt mondhatjuk, hogy ez a magyar cricket; csak hogy míg az angol minden rangú osztálya nagyban játsza az ütőt: addig a mienket iskoláinkban egyáltalában nem lehet látni. Bezzeg, ha teljesen idegen lett volna, azóta már törvénynyel volna elrendelve játszása. 16., *Kis, nagy és öreg méta* egyik a másiknak változata s csak a méta távolságában, a játszószámban, az ütések módjában különböznek. A legkedveltebb labdajáték. 17. *Bába labda*; a vele összekötött gyakori dobások, célzások teszik élénk-ké, mozgalmassá. 18. *Gurító duplex* (ennél valamint a következő játékoknál az u. n. 10-15 cm. átmérőjű szellabdák használandók.), 19. *Pártharc nagy labdaöklözéssel*. 20. Ugyanez (kevés eltéréssel) lábvetéssel, az u. n. *lábbal verős*: sok tekintetben megfelelő az angol footballnak. Éber figyelmet, ügyességet s izommunkát igényel.

21. Igen mulatságos és türelmet edző játék a *rugósdí*. 22. *Labdatáncoltatás páronként*, szemességet, ügyességet kíván. 23. Végül ajánljuk az u. n. *Contrajátékokat* (I. II. III.) melyeket elődeink nagyban kedveltek, de ma már a gyakorlatból kimentek, pedig „kiválólag alkalmasak arra, hogy általuk a játékok türelem mozgásra, valódi önértetre s főleg nemes vetélykedési kedvre buzdíttassanak.”)

(Folyt. köv.)

A magyarországi lat. és gör. szert. róm. kath. tanítók segélyalapja vagyonáról

a kezelő egri főkáptalan által benyújtott, felsőbb helyen pedig felülvizsgált és helyesnek talált

1897. évi számadás kivonata.

Vagyonállás 1896. év végén. 1. 4°/_o-kal kam. magyar járadékkötvényekben (névérték szerint) 116.000 korona, vagyis 58000 frt. 2. 4°/_o 10°/_o-kos egys. osztr. államközségek kötvényekben (névérték szerint) 1100 frt. 3. 6 db. bazilika sorsjegye 8.50, 51 frt. 4. Magán kötelezvényen 50 frt. 5. Takarékpénztáraknál 4°/_o 2°/_o kamatra tőkésítve 14000 frt. 6. Készpénzmaradvány 4060 frt 91 kr. Összesen 77261 frt 91. kr.

I. Fejezet. 1897. évi Bevétel.

1. §. A mult évi készpénzmaradvány 4060 frt 91 kr.

1. §. Összege 4060 frt 91 kr.

2. §. Az egyházmegyék gyűjtéseiből befolyt: a) Az esztergomi érseki megyéből 347 frt 25 kr. b) A kalocsai érseki megyéből 151 frt 50 kr. c) Az egri érseki megyéből 223 frt. 21 kr. d) A besztercebányai püspöki megyéből 43 frt. e) Az eperjesi gör. szert. püsp. megyéből 53 frt 50 kr. f) Az erdélyi püspöki megyéből 120 frt. g) A győri püspöki megyéből 69 frt 50 kr. h) A kassai püspöki megyéből 49 frt 50 kr. i) A nagyváradi lat. szert. püspöki megyéből 93 frt 50 kr. k) A nyitrai püspöki megyéből 150 frt. l) A pécsi püspöki megyéből 150 frt 50 kr. m) A roznayói püspöki megyéből 13 frt 50 kr. n) A székesfehérvári püspöki megyéből 13 frt 50 kr. o) A szepesi püspöki megyéből 80 frt. p) A szombathelyi püspöki megyéből 200 frt. q) A váci püspöki megyéből 13 frt 50 kr. r) A veszprémi püspöki megyéből 75 frt 50 kr. s) A pannonhalmi főpátság egyházi területe részéről 12 frt. — 2. §. Összege 1902 frt 46 kr.

3. §. Tökék (értékpapírok és takarékpénztári betétek) kamataiból 3023 frt 62 kr. — 3. §. Összege 3023 frt 62 kr.

A bevételek összesítése: 1. §. Összege 4060 frt 91 kr. 2. §. Összege 1902 frt 46 kr. 3. §. Összege 3023 frt 62 kr. Összes bevétel 8986 frt 99 kr.

II. Fejezet. 1897. évi Kiadás.

1. §. Az 1897. évben telosztás alá eső (alapsz. 6. és 7. §§.) összeg számlájára: a) A közp. bizottság által megszavazott ösztöndíjak címén kiadott 1737 frt 45 kr. b) Segély- és gyámpénzekre, valamint a szegény sorsú tagok gyámolítására 2156 frt 12 kr. c) Az orsz. kath. tanítói árvalázat illető hányad címén az árvalázat külön kezelt alapjába áttételt 431 frt 22 kr. — 1. §. Összege 4324 frt 79 kr.

2. §. Tökékértvére: 2000 korona névértékű, 4°/_o-kos járadék kölcsön kötvényekért 1010 frt 83 kr. Összege: 1010 frt 83 kr.

*) Porzsolt L. i. m. 68-69. l.

3. §. Különlételekre (nyomdai, postai stb. stb. költségek) 10 frt 73 kr. — 3. §. összege 10 frt 73 kr.

A kiadások összesítése: 1. §. összege 4324 frt 79 kr. 2. §. összege 1010 frt 83 kr. 3. §. összege 10 frt 73 kr. Összes kiadás 5346 frt 35 kr.

Mérleg. Összes bevétel 8986 frt 99 kr. Összes kiadás 5346 frt 35 kr. 1898. évre átvendő készpénzmaradvány 3640 frt 64 kr.

A segélyalap vagyonállása 1897. év végén: 1. 4°/_o-kal kam. magyar járadékkölesönkötvényekben (névérték szerint) 118000 korona, vagyis 59000 frt. 2. 2°/_o-kos egys. osztr. államkölesön kötvényekben (névérték szerint) 1100 frt. 3. Hat drb. bazilika sorsjegy á 8.50. 51 frt. 4. Magán kötelezvényen 50 frt. 5. Takarékpénztárakban 4¹/₂^o/_o kamatra tőkésítve 14000 frt. 6. Készpénzmaradvány 3640 frt 64 kr. Összesen 77841 frt 64 kr.

* * *

A létesítendő országos katolikus tanítói árvaház alapjáról

a kezelő egri főkapitány által benyújtott, felsőbb helyen pedig felülvizsgált és helyesnek talált

1897. évi számadás kivonata.

Vagyonállás 1896 év végén. 1. Egy drb. 1870-i magy. kir. nyeremény kölesön jegy (névérték szerint) 100. frt 2 4°/_o-kal kamatozó magyar járadék kötvényekben (névérték szerint) 17500 korona, vagyis 8750 frt. 3. Takarékpénztárban 4¹/₂^o/_o kamatra tőkésítve 5200 frt. 4. Készpénzmaradvány 257 frt 62 kr. Összesen 14307 frt 62 kr.

I. Fejezet. 1897. évi Bevétel.

1. §. A múlt évi készpénzmaradvány 257 frt 62 kr. 1. §. összege 257 frt 62 kr.

2. §. Az egyházmegyék gyűjtéseiből: — 2. §. összege. —

3. §. A segélyalap 1897 évben felosztás alá eső jövedelmeiből az árvaház pénztárába áttételt: a) A szabályszertű 1/10 rész címén 431 frt 22 kr. — 3. §. összege 431 frt 22 kr. 4. §. Tökék kamataiból 601 frt 61 kr. — 4. §. összege 601 frt 61 kr.

A bevételek összesítése. 1. §. összege 257 frt 62 kr. 2. §. összege: — 3. §. összege 431 frt 22 kr. 4. §. összege 601 frt 61 kr. Összes bevétel 1290 frt 45 kr.

II. Fejezet. 1897. évi Kiadás.

1. §. Tőkésítésre: 1500 korona névértékű, 4°/_o-kos járadék kölesönkötvényekért 758 frt 12 kr. 1. §. összege 758 frt 12 kr.

2. §. Különlételekre: Ez évben semmi sem adatott ki. 2. §. összege:

A kiadások összesítése: 1. §. összege 758 frt 12 kr. 2. §. összege: Összes kiadás 758 frt 12 kr.

Mérleg: Összes bevétel 1290 frt 45 kr. Összes kiadás 758 frt 13 kr. 1898. évre átvendő készpénzmaradvány 532 frt 33 kr.

Az árvaház alapjának állása 1897. év végén. 1. Egy db. 1870-i magy. kir. nyeremény kölesönjegy (névérték szerint) 100 frt. 2. 4°/_o-kal kam. magyar járadék kölesönkötvényekben (névérték szerint) 19000 korona, vagyis 9500 frt. 3. Takarékpénztárban 4¹/₂^o/_o-kos kamatra tőkésítve 5200 frt. 4. Készpénzmaradvány 532 frt 33 kr. Összesen 15332 frt, 33 kr.

A megtorlás.

Epidöz Konstantinápoly bevételéből 1453-ban

Az 1452-ik év december hó 13-ának éjjelén egy lármas tömeg járta be Konstantinápoly utcáit. Tarka-barka volt e tömeg; a népara dat közt barátokat lehetett látni, kik keresztet és fátylát hordtak kezökben. mellettök embereket a legalsó néposztályból, minökre csak a legfélreesőbb városrészekben akadhatni s kik rendesen ott szoktak fityegni, ahol tüntetni kell a fennálló rend ellen. A piszkos lánggal égő fátylák vérvörös fényvel áraszták el a zajongó tömeget s azok homályos világánál vadul forgó szemeket, kikelt arcokat és fenyegetően fölemelt kezeket látunk, miközben a tömeg zúgó morajából rémesen válik ki a barátok monoton éneke. A komor éneket azonban csakhamar túlbarsogta a tömegnek mind hangosabblá váló kiáltása:

„Azimiták! Azimiták! Le a latinokkal, le az azimitákkal, kik kovásztalan kenyeret használnak az Urvacsorához. Le a henotikkon! Le vele a pápával együtt!”

S vajjon mi vala az oka e vésztojós jelenetnek? Aznap reggelén kötöttek meg a görögök császáranak, XII. Konstantinnak s a pápai követnek jelenlétében az Agia Sofia templomában a henotikont, a nyugati és keleti egyház egyesülésére vonatkozó szerződést. A szegény görög császár, mindenkitől elhagyatva, a törökök által összes tartományaitól megfosztva, II. Mohamedtől élet-halálra szóló háborúval fenyegetve, végső inségében a szent Atyához folyamodott s jobbát a régi meghasonlás megszüntetését ohajtva kiengesztelőde és könyörögve nyujta feléje. De az évszázakon át tartott gyűlölet s a papságnak és népnek vad fanatizmusa még nem aludt ki s már az egyezés megkötését követő napon visszhangzott Konstantinápoly a tömeg dübös szitkozódásaitól, a melyek egytől-egyig Róma, a szt. Atyával kötött szerződés s az azimiták ellen — így hívták a latin fajt — irányultak.

„Éljen a Panagia, az Istenanyja!” kiáltá a mindinkább növekedő tömeg; „ő segített eddig, ő fog minket Mohamedtől s a törököktől is megszabadítani.”

E pillanatban egy éles hang hallatszott. „Fel Skolarioshoz, vonuljunk Skolarioshoz!”

Általános ujjongás követé e felkiáltást.

„Éljen Skolariosz, az ortodoxz egyház atyja!”

S most a tömeg egy szük utca felé tolongott, mely a Pantokrator kolostora felé vezetett. A keletnek legtudósabb szerzetese, Skolariosz György lakott ott csendes visszavonultságban; ott duzzogott az egyházi-unió s a hivatalos körök ellen, melyek annak szível- lélekkel hívei valának; ott látogatták meg rendesen papjai, kik a népet aztán az egyesülés ellen bujtogatták.

„Látni akarjuk őt, őt, a ki a mi reménységünk,” kiáltá a tömeg, midőn a kolostor elé érkezett. „Halljuk őt, hogy szent hitünkben erősbljünk!”

Kis idő mulva egy kis ablak nyílt ki a kolostor kapuja mellett, melyet a félelmetes tömeg már fenyegetően

döngetett. A fákyák fényénél egy fő vált láthatóvá az alakban. A tömeg csalódva fordult el, midőn az óhajtott Skoláriosz helyett Notarász Lukács nagyherceget, az ország első méltóságát ismeré fel abban.

„A nagyherceg! Mit akar? Az udvarhoz tartozik, a császárnak, az azimitának a barátja!”

„Nem igaz!” — hangzott más oldalról; „ő is igaz bitü.”

„Csend! Beszélni akar.”

És csakugyan a nagyherceg integetett s azonnal csend csend lőn.

„Testvéreim Krisztusban s a Panagiában” — szólott a nagyherceg átható hangon, „az, a kit ti jelenleg kerestek, nem fog nektek felelni; mert megfogadta, hogy mindaddig hallgató fog, míg az igaz hit vissza nem lesz állítva.”

Zűgás, tiltakozás, taps elgyeszen hangzott fel e szókra.

„El vagyunk bagyatra” — ordíták egyfelől; másfelől meg kivált a barátok azt kiáltozák: „Üdv neki! Istennek a férfia!”

S ismét egy hatalmas hang hallatszott:

„Beszéljen még kissé a nagyherceg! Hadd győződjünk meg, vajjon csakugyan igazbitü-e.”

Notarász Lukács esküre emelé fel kezét s ünnepélyes hangon így szólott: „Halljátok hát végső szómat. Szive-
sebben üdvözlöm Konstantinápolyban Mohamednek a turbánját, mint a pápának a tiaráját!” . . .

Hat hónap tölt el ezen jelenet óta s mi az 1453-ik év május havában vagyunk. Konstantinápoly a török kezében van; a keresztény kelet utolsó császára véreben fekszik sz. Romanosz kapujánál; II. Mohamed fanatikus hordái áradatként öntik el a várost s az utcákat; a templomok és házak belsejét a halálra kiizzott görögök s az öldöklő törökök vérszes kiáltása tölti be. Vértől párologó karddal kezében — bosszúó Isten gyanánt — áll meg Mohamed a vérfüldövé vált Sofia-templom bejárata előtt, belép a feenséges templomba s az új hit ezen ígét hangoztatja az öblös templomot is megreszkettető bangjával: „Egy az Isten és Mohamed az ő prófétája!”

S ezzel felugrik az oltárra s elvégzi esti imáját . . .

Hadvezéreitől s az ország nagyjaitól környezve trónján ül Mohamed szultán. „Vezessétek előmbé.” szól a janicsárok agájához s ez — alig hangzott el a parancs — egy deli férfit hurcol elébe, kinek kezei hátra valóan kötözve Magas, büszke alak e fogoly s arcának nemes vonásairól mély fájdalom tükröződik vissza.

„Te vagy Notarász Lukács, a nagyherceg?” — kérdi a szultán.

A fogoly felsohajt. „Igen, ez az én nevem.”

„Szépséges dolog, a mit ti csináltatok akkor, mikor a várost fel nem adtátok. Ime” — folytatja a szultán — „minő pusztulás, mennyi ha'ott, mennyi fogoly.”

„Uram!” — felelé a nagyherceg — „a város feladása nem állott a mi hatalmunkban, még a császár hatalmában sem. Ez a mindenható Istennek volt az akaratja.”

„Hol van a császár, a te urad?”

„Nem tudom, Uram.”

E pillanatban két katona lép elé.

„En öltöm meg őt,” kiáltja az egyik.

„Nem igaz, én sebesitettem meg először,” szakítja félbe a másik.

„Hozzátok ide a fejét,” parancsolja a szultán.

A szultán jobbán egy táiban feszik a szerencsétlen császár feje. Holttetemét hosszas keresgélés után, a legyilkoltaknak valóságos balmazától elborítva találták meg s bíbros cipőről ismerték fel, melyekbe a császári sas vala beszöve.

„Ez a te császárodnak a feje?” — kérdi a szultán a nagyhercegtől.

Notarász Lukács inogva lép elé; fájdalmasan tekint a császár megtört szemébe, a mely oly kegyesen pillantott hajdan mindenkire; bús szemlélettel merül el az arcvonásokba, a melyek még most is jóságról és kegyességről tanuskodának.

Tompa hangon szól végre: „Igen, Uram! ez az én császáromnak a feje.”

(Vége következik.)

KÜLÖNFÉLÉK.

— **Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat** folyó évi május hó 4-én délután 5 órakor a »Közművelődés« szerkesztősége helyiségében válaeztmányi ülést tart, melyre a tagokat tisztelettel meghívja az elnökség
Tárgy: Folyó ügyek, számadások megvizsgálása.

— **Május hó elseje.** E napon üljük évfordulóját azon magasztos egyházi ünnepségnek, a melyen a magyar katolikusok örömujjongásai között, a katolikus arisztokrácia, az erdélyi kath. Státus képviselői, több kath. egyesület, valamint számos tisztelője tüntető jelenlétében *ft. dr. Majláth Gusztáv Károly gróf* úr ő méltósága mátyropoliszi címmel a budavári koronázó templomban *püspökké szenteltetett*. E napon a székesegyházban ünnepélyes isteni tisztelet tartatik, az egyházmegye összes templomaiban pedig buzgó imádság száll az egek Urához főpásztorunk jólétéért. Dominus conservet eum et vivificet eum et beatum faciat eum in terra!

— **Püspökünk Rómában.** April 19-én ő méltósága azon szobában végezte szentmiséjét, amelyben a piarista-rend alapítója, kalazanti sz. József lakott s most kápolnává van átalakítva. Ő méltósága nagy örömmel keresi föl azon belyeket, a melyek egyházmegyéjével némi összeköttetésben vannak. Igen jó benyomást tett ő méltóságára a szerény két piarista növendék, a kik oly szabatosan astáltak a szentmisén. Az egész házban szegénység, egyszerűség és igazán szigorú szerzetesi szellem látható. Majd megtekintette kalazanti sz. József nagy gondnal őrizett ereklyéit: a szent

szívét és nyelvét, a melyek csodálatosan ma is egészen épek: koponyáját, ruháit és butorait, a melyeket a szent használt; a leveleket, a melyeket irt s a melyek nyolc vas-kos kötetben vannak összeszedve; birtumát és sarút. Még a gyertyából is van egy darab, a mely utoljára égett a szent asztalán. Innen a jeruzsálemi sz. keresztről nevezett templomba ment s megtekintette Jézus keresztfájának meglévő legnagyobb darabját; a kereszt föliratának azon darabkáját, a melyen a bármás fölírás részletei egészen világosan kivethetők s azon szögek egyikét, a melyekkel az Ur Jézus a kereszthez volt szögezve áhitattal szemlélte. Ezután a sz. Lőrinc templomba hajtatott, a hol sz. Lőrinc rácsa őriztetik s a hová kívánsága szerint a halhatatlan emlékü IX. Püstit is temették. Bizonytalán Róma egyik legszebb látványa IX. Püstit ujoanon készült síremléke izlésben, művészetben feltűnőlegesen az egész világra szögezte értékes mozaik képeivel. Ennek ékletségeit ott is díszlegnek. Ott ragyognak a Zichy- és Eszterházy-cimerek is. Délben a Propaganda auditora, gróf Skirmunt Monsignore adott a Püstit úr tiszteletére pompás olasz főúri ebédet. Délután pedig Steinhuber bibirossal kikocsikázott a püstit úr.

Április 20-án ő méltósága Loyola sz. Ignác kápolnáva átalakított szobájában végezte szentmiséjét. Azután meglátogatta Lebedovszky bitorost a Propaganda vezetőjét s fogadta az őt magyar propagandista tisztelgését. A propagandának ugyanis ez idő szerint őt magyar növendéke van, mind az őt gör. katbolikus, köztük egy balázsfalvi és egy szamosújvári. Majd meglátogatta Vanutelli és Agliardi bitorosokat.

A római tartózkodás aranynapja bizonytalán április 21-ike. A nap maga már főségeken kezdődött. Reggel kikocsikázott a Kalixtus-katakombákba, Róma legnagyobb és leghíresebb katakombáiba. Kijött ide a Collegium Germanico-Hungaricum növendékeinek nagy része is. Megható volt a szentmise, a melyet ő méltósága egyházmegyéje papijairól lenn a katakombákban, az első századok kápolnájában celebrált. A Collegium énekkara énekel gyönyörűen a szentmise alatt. Az első századok keresztényeinek idejébe s helyzetébe képzelte az ember magát. Ott a föld alatt, a vértanúk sírjaitól körülvéve a germanisták gyönyörű éneke kíséretében az apostolok utódja az oltárnál áll és a vértanúk sz. vérével áztatott helyen imádkozik papijairól és biveiért. Ő méltóságára nézve is nagy hatással volt e jelenet, mert alig végezte szentmiséjét, kitorodult s az oltártól és oly gyönyörű beszédet tartott, hogy a kik hallgatni szerencsések voltak soha sem feledik azt. Szívéből jött minden szó, a papról beszélt, a papi hivatásról, a papi büségről ott a vértanúk sírjánál. Beszéde oly hatással volt, hogy mint egy lélekből tört ki a majdnem ötven germanista (Collegiumi növendék) kebléből az a gyönyörű záró ének, a melyben örök hűséget esküsznek Jézus sz. Szívének. Ennek hatása alatt a jelenlévő amerikaiak nem tudtak magukhoz jönni csodálkozásukból.

1/2 12-re volt kijelölve az audiencia ő Szentségénél. Midőn ő méltósága kocsija berobogott a Vatikán kapuján, a svájci gárda őrsapata tisztelgett. Fölvonult a gyönyörű márvány lépcsőkön. A trónteremben már várakozott egy ame-

rikai püstit, de alig mondá meg ő méltósága nevét a szolgálattelvő kamarásoknak, azonnal beljebb vezették ő Szentsége azonnal fogadta, és pedig végtelenül kegyesen fogadta. Gondosan megnézegette az iskolák gyönyörű hódoló iratait s reudkívül örült neki, kifejezést is adott örömeinek a sz. Atya, mert azt mondta, hogy bár nagy szüksége van a Péterfillérre, annak még sem örül annyira, mint az élő hit megnyilatkozását bizonyító gyönyörű programmoknak. A püstit úr aztán átadta a péterfillért. Kérdőzködött ő Szentsége a megye állapota felől. S nagy dicsőrelet emlékezett meg a püstit úr apostoli működéseiről. Kedves jelenet volt, midőn a Sz. Atya megfogta a püstit úr kezét és kezében tartva azt mondá, hogy ő már öreg, alig fogja őt a püstit úr ismét látni. Ő méltósága kifejezést adott annak, hogy ő Szentsége igen jól néz ki és jó erőben van. Mire ő Szentsége: „Sive vivimus, sive morimur, semper Domino sumus.“ Egy teljes félórát volt a püstit úr ő Szentségénél, a mikor szíve mélyéből adott áldással bocsátta el. Ő Szentsége nagyon jól néz ki s igen jóerőben van.

— **Püstit úr ő méltósága** Rómából visszaérkezett és Magyarországon időzik rokonainál.

— **Tanári kinevezések.** Gruppenberg — Fehrentheil Henrik brassói, Olti Mózes maros-vásárhelyi helyettes tanárok rendes tanároknak nevezettek ki.

— **Tanítói kinevezések.** Wéger Ferencz eddigi máréfalvi tanító és segédkantór Csik-Mindszentre kantortanítónak, Paláncz Sándor csik-dánfalvi tanító Csik-Jenőfalva tanítónak nevezettek ki.

— **Hitélet Gyalár-vaskőbányatelepen.** Szent György napján magasztos ünnepély szemtanuja voltam a vadregényes fekvésű bányatelep megújult száz éves templomában. Oltár, szószék és lobogószentelést tartott főpásztori felhatalmazás folytán a kerületi esperes, Jancsó Ernő piskitelepi plébános. Szentelés előtt megmagyarázta a megszentelendő tárgyakat és szerelvényeket a templomot zsufolásig betöltött intelligens halgatóságának, aztán jött a szentelés, mire az ünnepélyes szent mise vette kezdetét, melynél a gyalári hitélet lelkes bájoka tks. Wilhelm Ede bányamérnök szakavatott harmonium játéka és éneke emelte az ajtatos buzgóságot. Az ünnepélyen részt vettek a m. kir. kincstárnak Hunyadmegyében levő összes főnökei, a bánya tanácsos, ngs. Schálth József urral élükön. — A hölgyek, dacára az épen nem kedvező időnek, igen szép számban jelentek meg. Mindnyájan látszott a meghatottság már a templom küszöbének átlépésénél az igazán remek oltár és szószék látására, melyeket a többi apróbb beszerzett tárgyakkal a magas kincstár és hívek áldozatkészsége, hozott létre. Örömmel volt az egész hegyvidékre nézve, mert a komor idő és nehéz út dacára nagy népsokaság gyűlt egybe annyira, hogy a templom előtti tágas tér a nép százaival által el volt jelve. Az isteni tisztelet után bankett volt harminc terítéssel a bányanagy vendéglőjében, a mely alatt apostoli királyunkat, mint a kincstári plébániák kegyurát Schálth tanácsos úr éltette. E.

— **Purger B. J.** oltárkészítő vállalatnak árjegyzékét mellékeljük a mai számunkhoz s melegen ajánljuk olvasóink szíves figyelmébe.

Kiadja: Az erdélyi róm. kath. Irodalmi Társulat. Felelős szerkesztő: **Kóródy Péter dr.**
Szerkesztőtársak: **Bálinth György, Péter János dr., Wagner Sándor, Zlamál Agoston.**

Nyomatott Papp Györgynél püstit. lye. könyvnyomdában Gyulatehervárt.